

Dnešek ve vědě a výuce

In: *Mosty blízké i vzdálené : století Ústavu germanistiky, nordistiky a nederlandistiky*.
Juříčková, Miluše (editor); Kostecká, Marta (editor); Munzar, Jiří (editor); Urválek,
Aleš (editor). Vydání první Brno: Masarykova univerzita, 2019, pp. 31-36

ISBN 978-80-210-9252-5; ISBN 978-80-210-9253-2 (online : pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/141016>

Access Date: 20. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Dnešek ve vědě a výuce

V závěru 20. a na počátku 21. století se postupně dostává do popředí působení následující generace. Sem patří literární historikové Zdeněk Mareček, Sylvie Stanovská, Roman Kopřiva, Aleš Urválek a Jan Budňák, z oblasti lingvistiky pak Jiřina Malá, Anna Mikulová, Iva Zündorf a Vlastimil Brom.

Zdeněk Mareček se narodil 8. 10. 1956 v Novém Městě na Moravě. Po maturitě v roce 1976 studoval v letech 1976–1981 obory němčina a čeština na filozofické fakultě brněnské univerzity. Roku 2006 pak na Masarykově univerzitě obhájil disertační práci *Emil Hadina (1885–1957). Zum literarischen Leben in der Provinz* a získal titul Ph.D. Na Ústavu germanistiky, nordistiky a nederlandistiky působí od roku 1982, nejprve jako asistent, od roku 1985 jako odborný asistent. V letech 1994–1997 byl lektorem českého jazyka a literatury na univerzitě ve Vídni.

Jako pedagog se věnuje mnoha různým obdobím a aspektům německé literatury. Jsou to především úvod do dějin a kultury německy mluvících zemí, německá literatura 18. století, literatura období od naturalismu po expresionismus a od expresionismu po exil, dále pak moravská německy psaná literatura 19. a 20. století, pražští němečtí židovští autoři, autobiografie německy píšících spisovatelů, krátké prózy kolem roku 1900 a otázky parodie. K tomu ještě přistupují překladová cvičení a teorie překladu.

Ve své odborné a vědeckovýzkumné činnosti se Z. Mareček nejvíce soustřeďuje na německou literaturu na Moravě a ve Slezsku v 19. a 20. století, na germanoslavica v jejich různých podobách, na židovské německy píšící autory 20. století a na německy psanou literaturu z Brna a jižní Moravy. Rovněž věnuje soustavně pozornost kulturní a politické situaci v Brně z hlediska českoněmeckých vztahů. Aktivně se účastnil řady mezinárodních konferencí u nás i v zahraničí a v současné době je velmi ceněn jako bezesporu nejlepší znalec výše uvedené problematiky (zejména pokud jde o jazykovou a literární situaci v Brně). Působení Zdeňka Marečka je charakteristické vysokými odbornými nároky (v neposlední řadě na svou osobu) a bytostnou solidaritou s pracovištěm, se kterým je úzce spjat.

Medievistka Sylvie Stanovská se narodila 30. ledna 1969 v Brně. Po maturitě na gymnáziu v Brně studovala na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity obory němčina a čeština. V letech 1993–1996 byla interní aspirantkou Ústavu germanistiky, nordistiky a nederlandistiky FF MU, z toho léta 1994–1996 strávila jako stipendistka Bavorského ministerstva kultury na katedře medievistiky univerzity v Řezně, kde také vypracovala svou disertační práci. Tuto práci *Vergleichende stilistische Untersuchungen zum ‚Ackermann aus Böhmen‘ und ‚Tkadlec‘* obhájila v roce 1996 a získala titul Dr. Za inspirativní disertační práci a za příkladné studijní výsledky v průběhu interní aspirantury získala roku 1997 cenu rektora MU. V letech 2004–2005 a v roce 2009 absolvovala vědecký pobyt na katedře nové německé jazykovědy filozofické fakulty univerzity v Řezně jako stipendistka Nadace Alexandra von Humboldta. Na Ústavu germanistiky, nordistiky a nederlandistiky byla od roku 1992 asistentkou, od roku 1996 odbornou asistentkou. Roku 2011 obhájila habilitační práci *Zur alttschechischen Liebeslieddichtung im Lichte des deutschsprachigen Minnesangs und der jüngeren deutschen Liebeslieddichtung. Verbindungslinien, Motive, Strukturelemente*. Ve své habilitační práci se S. Stanovská zabývala postavením a místem staročeské milostné lyriky uprostřed dvou fenoménů – německého minnesangu, rozděleného do více časových fází, a pozdního

Zdeněk Mareček na konferenci Ad translationem v říjnu 2017

Zdroj: Archiv ÚGNN

německého milostného básnictví. Prokázala nejen starobylou strukturu větší části staročeských milostných písní a až překvapivé motivické shody s minnesangem, ale i působení motivů z pozdního německého milostného básnictví. Na staročeskou milostnou lyriku působily oba vlivy. V této souvislosti vydala Sylvie Stanovská také novou edici staročeských milostných písní – poprvé v německém jazyce (Vídeň 2010) a upravenou verzi této edice i v češtině (Brno 2013).

V rámci činnosti pedagogické se soustřeďuje především na následující obory: historický vývoj mluvnického systému němčiny, starší německá literatura – charakteristika vybraných děl, artušský román a německá hrdinská epika vrcholného a pozdního středověku, minnesang – německá pozdní milostná lyrika a staročeská světská lyrika z kontrastního pohledu, mariánská lyrika, německá středověká mystická lyrika v česko-německém kontextu a německá středověká mystická kazatelská literatura z komparatistického pohledu.

Translatologická konference v Goerlitzu, duben 2017. Zprava Jiřina Malá, Iva Zündorf a Gabriela Rykalová
Zdroj: Archiv ÚGNN

Ve své vědeckovýzkumné činnosti se zabývá minnesangem a pozdní německou středověkou milostnou lyrikou v komparatistickém pohledu s lyrikou staročeskou, českou a německou mariánskou lyrikou, artušským románem, Heinrichem von Morungen a Otfridem von Weissenburg, německou mystikou a překlady jejích děl do češtiny a vůbec překládáním německé středověké literatury (zejména dvorské lyriky a mystiky) do češtiny.

Z četných publikací S. Stanovské jsou nepochybně nejvýznamnější následující publikace knižní: *Vergleichende stilistische Untersuchungen zum ‚Ackermann aus Böhmen‘ und ‚Tkadlec‘*, (Brno, 1999); *Sagt mir jemand, was Liebe ist? Deutschsprachige und tschechische Liebeslyrik des Mittelalters. Eine Typologie* (Brno, 2015); *Historische Entwicklung des Deutschen mit ausgewählten literarischen Texten* (Brno, 2014); Sylvie Stanovská a Manfred Kern: *Staročeské a německé milostné básnictví vrcholného středověku* (Brno, 2013); Sylvie Stanovská a Manfred Kern: *Alttschechische Liebeslyrik (des 14. und 15. Jahrhunderts)* (Wien, 2010).

K tomu přistupují ještě nesčetné přednášky na mezinárodních konferencích a odborné články ve sbornících, překlady středověké i novověké německé poezie do češtiny (*Moravo, Čechy, radujte se! Němečtí a rakouští básníci v českých zemích za posledních Přemyslovců*, Praha, 1998, antologie německé dvorské lyriky 12.-14.století, překlad básnické sbírky Rainera Marii Rilka *Mir zur Feier – Sobě na počest*, Praha 2014) i vlastní básnická tvorba Sylvie Stanovské.

Literární historik a filozof Aleš Urválek se narodil 14. května 1974 v Broumově. Po ukončení střední školy studoval na filozofické fakultě Masarykovy univerzity obory germanistika

a filosofie, studium absolvoval roku 1999. Nato následovalo studium doktorské v oboru německá literatura (s jednoročním stipendijním pobytem v letech 2000–2001 na univerzitě v Tübingen), které ukončil úspěšnou obhajobou disertační práce v roce 2003 a získal titul Ph.D. Získal rovněž cenu rektora MU pro nejlepší studenty doktorských programů. V roce 2014 absolvoval delší stipendijní pobyt na univerzitě ve Würzburgu (s touto univerzitou udržuje i nadále velmi intenzivní kontakty). Roku 2017 se habilitoval pro obor německá literatura (jeho habilitační práce „*Hier ist niemand Arzt, sondern alle sind Leidende, Befallene.*“ *Reflexionen der Nachkriegsdeutschheit in der westdeutschen Literatur und Geschichtswissenschaft* byla vysoce hodnocena třemi renomovanými německými posuzovateli), od 1. října 2016 pak je vedoucím Ústavu germanistiky, nordistiky a nederlandistiky.

V pedagogické činnosti se Aleš Urválek zaměřuje na současnou německy psanou literaturu a na jazyková cvičení. V rámci činnosti vědeckovýzkumné se věnuje německy psané literatuře 20. století, zejména německému dramatu tohoto století, dějinám konzervativního myšlení od počátku až po současnost a vztahům mezi literaturou a dějinami myšlení. Kromě dílčích publikací dosud vydal dvě významné monografie: *Das deutsche Problem in der nachkriegsdeutschen Literatur und der Geschichtswissenschaft* (Würzburg, 2018), v české verzi *Vyměňování Německa* (2015) a *Dějiny německého a rakouského konzervativního myšlení* (Olomouc, 2009).

Významnou měrou se podílel na uspořádání řady odborných konferencí v Brně. Jako hlavní řešitel se účastnil v letech 2003–2008 projektu GA AV ČR, zaměřeného na německé konzervativní myšlení, v letech 2011–2013 pak byl hlavním řešitelem grantu GA ČR, zaměřeného na podoby německví po roce 1945.

Jana Budňáka, narozeného 6. 4. 1978, poslalo na germanistickou dráhu studium dvojjazyčného, česko-rakouského gymnázia ve Znojmě, školy – minimálně v 90. letech – velmi svobodné a inspirativní. Po maturitě nastoupil ke studiu germanistiky a anglistiky na FF UP v Olomouci. Tam, veden příkladem starších (Ludvík Václavek, Lucy Topolská) i mladších (Ingeborg Fialová-Fürstová, Jörg Krappmann) germanistů, se podílel na činnosti „Arbeitsstelle für deutschmährische Literatur“, která od konce 90. let znovuobjevuje téměř zapomenutý „kontinent“ německojazyčné literatury z Moravy. Jako student doktorského studia dostal Jan Budňák možnost pracovat na rozsáhlém projektu mapování českých postav v německojazyčné literatuře z Čech a Moravy, ze kterého také vzešla jeho dizertační práce *Das Bild der Tschechen in der deutschböhmisches und deutschmährischen Literatur*. Práci obhájil v roce 2007 a vydal v nakladatelství UP v roce 2010. V roce 2008 za ni dostal cenu Adolfa Klimy, kterou uděluje Sudetoněmecká akademie umění a věd v Mnichově.

Od roku 2005 vyučuje na PdF MU Brno, od roku 2016 také na našem pracovišti. Rozhodující impulsy, především ke studiu teoretických východisek literárněvědné práce, v této době získal díky stipendiu F. Werfela (Österreichischer Austauschdienst) v letech 2010–2011 a 2012–2013 a seminářům svého „werfeliánského“ vedoucího, prof. Wolfganga Müllera-Funka z Vídeňské univerzity. Práce s tématy konstrukce kolektivních identit a alterit („jinakostí“) v literárních textech mu přinesla zájem o otázky germanobohemistické, které ohledávají hranice tradičních národně-filologických areálů (germanistického a bohemistického). Zaměřuje se na osobnosti a fenomény, které svou prací relativizují stereotypní hranici mezi „českým“ a „německým“ světem v Brně, na Moravě, v Čechách – protivníky nacionalismu, dvojjazyčné kulturní projekty, kulturní transfer, levicová nadnárodní hnutí atd. Od roku 2017 Jan Budňák také pracuje v nově zřízeném germanobohemistickém týmu Ústavu pro českou literaturu Akademie věd ČR.

Lingvistka Jiřina Malá se narodila 9. února 1957. Po návštěvě střední školy studovala germanistiku na univerzitě Karla Marxe v Lipsku u profesora Wolfganga Fleischera, kde studium zakončila roku 1981. Roku 1983 pak získala titul PhDr. pro obor moderní filologie. V letech 1983–1986 pokračovala ve studiu na univerzitě v Lipsku jako interní aspirantka a roku 1987 se stala kandidátkou filologických věd (CSc.). Habilitovala se roku 2013 prací *Filmrezension. Möglichkeiten*

textstilistischer Realisierung einer Textsorte. Na Ústavu germanistiky působila od roku 1986 jako odborná asistentka, docentkou je od roku 2013. Ve své pedagogické činnosti se věnuje zejména následujícím oblastem: stylistika němčiny, úvod do německé frazeologie, frazeologismy v textech, jazyk masmédií, textové druhy v masmédiích, metody textové analýzy a praktická cvičení z němčiny.

Ve své vědeckovýzkumné činnosti se Jiřina Malá zaměřuje především na stylistický rozbor současných textů, konkrétně mj. na výrazové prostředky emocionality v německo-české jazykové konfrontaci a na kontrastivní zkoumání věcných textů. Aktivně se podílela na řešení několika grantů GA ČR a s přednáškami a referáty vystoupila na úctyhodné řadě mezinárodních konferencí (mj. v Buenos Aires, v Trevíru, Vilniusu, v Rize, v Bolzanu, v Paříži, ve Wroclawi, opakovaně ve Finsku a na mnoha dalších). Její publikační činnost je neobyčejně rozsáhlá. Z rozsáhlejších prací je třeba uvést monografie: *Stilistische Textanalyse: Grundlagen und Methoden* (2009) a *Texte über Filme: Stilanalysen anhand von Filmrezensionen und filmbezogenen Texten* (2016).

Lingvistka Iva Zündorf (dříve Kratochvílová) se narodila 22. července 1962. Po absolvování gymnázia v Opavě studovala v letech 1980–1985 obory germanistika a anglistika na filozofické fakultě brněnské univerzity s vynikajícím výsledkem (získala titul PhDr., byla jí udělena Cena rektora). Roku 1991 nastoupila jako odborná asistentka pro obor německá jazykověda na nové Slezské univerzitě v Opavě. Roku 1999 obhájila disertaci na téma *Anglizismen im Deutschen* na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně a získala titul PhD. V roce 2005 se habilitovala pro obor Deutsche Sprachwissenschaft na Philosophische Fakultät der Julius-Maximilians-Universität ve Würzburgu (habilitační práce *Kollokationen in Lexikon und Text. Eine kontrastive Studie zur Struktur, Typologie und Funktion der Mehrwortverbindungen im Deutschen und im Tschechischen*), od téhož roku se stala na Philosophische Fakultät der Julius-Maximilians-Universität ve Würzburgu docentkou (PD) a dále působila na Slezské univerzitě. Od roku 2009 působí na Ústavu germanistiky, nordistiky a nederlandistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. V roce 2012 úspěšně proběhlo profesorské řízení pro obor Německá jazykověda na Julius-Maximilians-Universität ve Würzburgu (apl. Professur); na tamějším institutu (Institut für deutsche Philologie) působí i nadále.

Po celou dobu své kariéry zastává Iva Zündorf více významných funkcí v různých odborných grémiích a institucích, vědeckých radách, působila v pracovní komisi Akreditační komise pro obor Filologie, v současné době ve skupině hodnotitelů Národního akreditačního úřadu pro tento obor. Pracovala jako vedoucí Oddělení germanistiky na Ústavu cizích jazyků Slezské univerzity (2000–2008), které spoluzakládala a spolu s ostatními členy ÚCJ dovedla k významným úspěchům; k nim patří bezesporu rozvoj pracoviště od bakalářských studií až po vytvoření německé větve specializovaného doktorského studia v oboru korpusová lingvistika, výsledky přinesla i práce vedoucí k založení a dalšímu rozvoji Německé knihovny v Opavě.

V současné době je Iva Zündorf členkou Vědecké rady FF MU, významné je její členství v oborových radách doktorského studia v oboru Německá jazykověda, intenzivně se věnuje péči o nejmladší vědeckou generaci doma i v zahraničí. Důležité jsou proto její aktivity na podporu excelentních germanistů v zemích střední, východní a jižní Evropy a Pobaltí, které spadají do rámce mimořádného projektu „Studienbörse Germanistik“, jehož výsledky v mnoha směrech ovlivňují kvalitativní rozvoj oboru.

Ve své pedagogické činnosti se Iva Zündorf soustřeďuje na výuku relevantních disciplín v oboru současný německý jazyk – textovou lingvistiku a gramatiku textu, slovtvorbu, lexikologii, vědecky se zaměřuje se na korpusovou analýzu, výzkum kolokací a metody analýzy textu a diskurzu. Do této oblasti směřuje také její systematická příprava nejmladší vědecké generace, kterou v rámci doktorského studia cíleně zapojuje do mezinárodní spolupráce.

Z řady odborných publikací, vydaných u nás a v Německu je nejvýznamnější odborná práce: Kratochvílová, I.: *Kollokationen im Lexikon und im Text. Mehrwortverbindungen im Deutschen*

und im Tschechischen (Berlin: Lit Verlag 2011) a kolektivní monografie Kratochvílová, I. a Wolf, N.R. (Hg.) *Kompendium Korpuslinguistik*. (Heidelberg: Winter 2010), a Kratochvílová, I. a Wolf, N. R. *Grundlagen einer sprachwissenschaftlichen Quellenkunde*. (Tübingen: Narr Verlag 2013). v řadě Studien zur Deutschen Sprache Forschungen des IDS Mannheim.

Vlastimil Brom se narodil 8. dubna 1977 v Českých Budějovicích; po maturitě na tamějším gymnáziu (1995) studoval na FF MU obory historie – němčina, které dokončil obhajobami magisterských diplomových prací *Heinrich von Morungen und alttschechische Liebeslyrik, Versuch einer kontrastiven Analyse des motivischen Repertoires* a *„Německý Dalimil“ a jeho předloha, pokus o srovnávací analýzu* (Mgr., 2000). V následujících letech absolvoval pod vedením profesora Zdeňka Masaříka doktorské studium oboru Německý jazyk na FF MU v Brně završené obhajobou disertační práce *Der deutsche Dalimil – Untersuchungen zur gereimten deutschen Übersetzung der alttschechischen Chronik des sogenannten Dalimil* (Ph.D., 2004); disertace byla vyznamenána cenou rektora Masarykovy univerzity (2004).

Od roku 2004 působí V. Brom jako odborný asistent na Ústavu germanistiky, nordistiky a nederlandistiky FF MU. Podííl se na výuce úvodu do studia lingvistiky a historického vývoje němčiny, dále kurzů k historické sémantice, onomastice, ediční filologii aj.

Ve vědecké práci se dlouhodobě zaměřuje na německojazyčné texty pozdního středověku se vztahem k českým zemím, zvláště kronikářská díla dostupná vedle originálů i v dobových překladech do dalších zemských jazyků (latina, němčina, čeština). V této oblasti se věnuje edičnímu zpřístupnění a všestrannému filologickému vyhodnocení dotyčných textů (Dalimilova kronika, Pulkavova kronika, Vlastní životopis Karla IV., dále Kronika česká Václava Hájka z Libočan aj.).

Z knižních publikací uvádíme Bromovy ediční a monografické tituly: *Di tutsch kronik von Behem lant. Die gereimte deutsche Übersetzung der alttschechischen Dalimil-Chronik. Rýmovaný německý překlad staročeské Dalimilovy kroniky* (Brno: Masarykova univerzita 2009), *Der deutsche Dalimil. Untersuchungen zur gereimten deutschen Übersetzung der alttschechischen Dalimil-Chronik* (Brno: Masarykova univerzita 2006), dále dílčí příspěvky časopisecké a sborníkové stejně jako vystoupení na odborných konferencích.

Dlouhodobější studijní a výzkumné zahraniční pobyty strávil V. Brom na univerzitách v německém Řezně (2002–2003) a Würzburgu (2011–2012). Od roku 2014 je spolupracovníkem projektu středohornoněmecké pojmové databáze (Mittelhochdeutsche Begriffsdatenbank) při univerzitě v rakouském Salcburku.